

Eupatorium cannabinum

Foto: Harrie de Vries

Nomenclatuur/Etymologie

De Nederlandse naam voor *Eupatorium cannabinum* is Koninginnekruid, maar de plant staat ook bekend als Leverkruid. De geslachtsnaam *Eupatorium* is vernoemd naar Mithridates VI Eupator (ca. 135–63 v.Chr.), koning van Pontus, die de plant vermoedelijk als medicijn gebruikte. De soortaanduiding *cannabinum* is afgeleid van *Cannabis*, wat 'hennepachtig' betekent, en verwijst naar de sterke gelijkenis van het blad met dat van hennep. De naam Koninginnekruid is een verbastering van de Duitse naam *Kunigunden-Kraut*, genoemd naar de heilige Kunigunde van Luxemburg, de echtgenote van keizer Hendrik II. Zij zou het kruid hebben gebruikt tegen leverkwalen.

Taxonomie

- Rijk: Plantae (Planten)
- Orde: Asterales
- Familie: Asteraceae (Composietenfamilie)
- Onderfamilie: Asteroideae
- Geslachtengroep: Eupatorieae
- Geslacht: *Eupatorium*
- Soort: *Eupatorium cannabinum* L.

Synoniemen

De soort is door de geschiedenis heen onder verschillende namen bekend geweest, vooral in oudere literatuur of in verschillende regio's. De meest gangbare synoniem voor de Nederlandse taal is:

- Leverkruid

Andere botanische synoniemen omvatten onder meer:

- *Eupatorium cannabis-folium* Gilib.
- *Eupatorium cannabinifolium* Salisb.
- *Eupatorium trifoliatum* hort. dorp. ex Stev.
- *Eupatorium trifidum* Vahl

Daarnaast worden in sommige bronnen ondersoorten (subspecies) geaccepteerd, maar vaak niet als distinct beschouwd in recente databases:

- *Eupatorium cannabinum* subsp. *corsicum* (Req. ex Loisel.) P. Fourn. (Corsica, Sardinië, Basilicata, Apulië)

Variëteiten en Cultivars

Eupatorium cannabinum is de wilde, inheemse soort. Er zijn enkele cultivars van deze soort ontwikkeld, vaak met variaties in bloemkleur of groeivorm, hoewel veel andere *Eupatorium* cultivars (zoals van *E. maculatum*) in de handel zijn. De cultivars van *E. cannabinum* zijn:

- *Eupatorium cannabinum* 'Album': Een witbloeiende vorm van de soort, die vaak wordt gewaardeerd omdat deze niet zo enthousiast uitzaait als de wilde variant.
- *Eupatorium cannabinum* 'Plenum': Een gevuldbloemige cultivar. Deze vorm is steriel, wat betekent dat hij geen vruchtbare zaden produceert en zich dus niet uitzaait.
- *Eupatorium cannabinum* 'Album Plenum': Een gevuldbloemige variant met witte bloemen (dubbele vorm).

Familie

De plant behoort tot de Composietenfamilie (Asteraceae). Dit is een van de grootste plantenfamilies, gekenmerkt door bloemhoofdjes die bestaan uit vele kleine buisbloemen.

Hoogte

Eupatorium cannabinum is een robuuste plant die aanzienlijke hoogtes kan bereiken. De hoogte varieert meestal tussen de 50 en 150 cm, met uitschieters tot wel 175 cm onder ideale, vochtige en voedselrijke groeiomstandigheden. De plant vormt met zijn houtige wortelstok uitgebreide pollens.

Bloemkleur

De bloemen zijn zeer klein en buisvormig, en groeien in dichte, schermvormige pluimen aan de toppen van de stengels. De kleur varieert van rozewit tot lila, bleekroze of rozerood. De wollige bloemschermen zijn erg in trek bij insecten en hebben een aromatische, enigszins honingachtige geur.

Bladkleur

De bladeren zijn groen en staan kruisgewijs tegenover elkaar aan de stengel. Ze zijn kortgesteeld en handvormig diep driedelig tot vijfdelig gelobd, met grof gezaagde randen. Door deze gelobde vorm lijkt het blad sterk op dat van hennep, wat de soort aanduiding verklaart. De stengels zijn vaak rood aangelopen en kort behaard.

Bloeiperiode

De plant bloeit laat in de zomer en het vroege najaar. De hoofdbloei strekt zich uit van juli tot en met september, met soms nog bloei in juni en oktober.

Standplaats

Koninginnekruid is van nature een plant van natte ruigten en vochtige plaatsen. Hij gedijt het beste op een zonnige plek, maar verdraagt lichte schaduw. De ideale bodem is vochtig tot nat, voedselrijk en humusrijk. Hij wordt vaak aangetroffen langs waterkanten, in moerasbossen, rietlanden en duinvalleien.

Herkomst

Eupatorium cannabinum is inheems in een groot deel van Eurazië en Noord-Afrika. Zijn verspreidingsgebied omvat het grootste deel van Europa (behalve het hoge noorden), Turkije, de Kaukasus tot Turkmenistan en Iran, en Noord-Afrika (Marokko, Algerije). Het is een inheemse soort in Nederland en België.

Soort gewas

Het is een overblijvende, kruidachtige vaste plant (*herbaceous perennial*) met een opgaande, polvormende groeiwijze. Het wordt beschouwd als een structuurplant voor de border of een marginale plant voor vijvers en moerassen.

Vermeerderingswijze

De plant kan zowel generatief (door zaad) als vegetatief worden vermeerderd. Vermeerdering door zaad gebeurt in het voorjaar, waarbij de zaden licht op het substraat worden gedrukt. Vegetatieve vermeerdering, en de meest gebruikelijke methode in de tuinbouw, is door delen van de wortelstok in het vroege voorjaar of in de herfst.

Klimaatzone (usda-zones)

Eupatorium cannabinum is zeer winterhard. De plant kan temperaturen tot verdragen, wat hem geschikt maakt voor USDA winterhardheidszone 5.

Insecten

De plant is een belangrijke nectar- en stuifmeelbron, vooral laat in het seizoen, en is een magneet voor insecten. Hij wordt druk bezocht door een verscheidenheid aan bestuivers, waaronder (wilde) bijen, hommels, zweefvliegen en, in het bijzonder, vlinders. Het is de waardplant voor onder andere de Spaanse vlag (vlinder) en verschillende soorten kool- en kokermotten.

Bronvermelding

<https://www.floravannederland.nl/planten/koninginnekruid>

<https://wilde-planten.nl/koninginnekruid.htm>

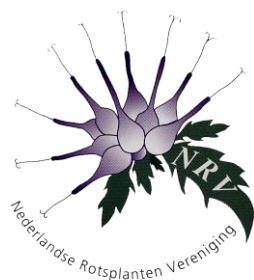
<https://plantenvanhier.nl/soorten/koninginnekruid.html>

<https://www.gardenersworldmagazine.nl/groene-school/biodiversiteit/inheemse-plant-koninginnekruid-eupatorium-cannabinum/>

https://appeltern.nl/nl/tuinadvies/plantenencyclopedie/eupatorium_cannabinum_konninginn_ekruid_leverkruide/

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Koninginnekruid>

<https://temperate.theferns.info/plant/Eupatorium+cannabinum>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	Genoemd naar koning Mithridates VI Eupator; <i>cannabinum</i> betekent hennepachtig; Koninginnekruid is verbastering van <i>Kunigunden-Kraut</i> .
Taxonomie	Familie: Asteraceae, Geslacht: <i>Eupatorium</i> , Soort: <i>E. cannabinum</i> .
Synoniemen	Leverkruid, <i>Wahlenbergia serpyllifolius</i> (Vis.), <i>Eupatorium cannabis-folium</i> Gilib.
Variëteiten en Cultivars	<i>Eupatorium cannabinum</i> 'Album' (witbloeiend), <i>Eupatorium cannabinum</i> 'Plenum' (gevuldbloemig, steriel), <i>Eupatorium cannabinum</i> 'Album Plenum'.
Familie	Asteraceae (Composietenfamilie).
Hoogte	50 tot 150 cm (tot 175 cm).
Bloemkleur	Rozewit, lila, bleekroze of rozerood.
Bladkleur	Groen; handvormig driedelig/vijfdelig gelobd.
Bloeiperiode	Juli tot en met september.
Standplaats	Volle zon tot lichte schaduw; vochtige tot natte, voedselrijke grond.
Herkomst	Inheems in Eurazië en Noord-Afrika (groot deel van Europa, Turkije, Iran, Marokko).
Soort gewas	Meerjarige, kruidachtige vaste plant (perennial), ruigteplant.
Vermeerderingswijze	Door zaad of door deling van de wortelstok (vroeg voorjaar/herfst).
Klimaatzone (usda-zones)	Zeer winterhard, zone 5 (tot).
Insecten	Belangrijke nectarbron voor bijen, hommels, zweefvliegen en vlinders (o.a. waardplant voor Spaanse vlag).